- אע"ג דאמירה לעובד כוכבים שבות משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו רבנן Even though that telling a gentile is violating the (rabbinic) ordinance to rest, nevertheless because of inhabiting א"י, the רבנן did not decree a prohibition in this instance.

OVERVIEW

Our גמרא teaches us that in order to fulfill the מצוה of ישוב א"י we are permitted to tell a גוי to do a מלאכה דאורייתא; in this case תוספות. Our אמירה לעכו"ם will be discussing under what circumstances is אמירה לעכו"ם

Another issue discussed in חוספות is the prohibition of מרבה בשיעורים. From the מרא in מנחות it is apparent that if two figs were needed for a חולה שיש בו and there were two options; either to cut one stem with two figs on it or to cut a stem with three figs on it, one would have to cut the stem with two figs on it, otherwise he would be considered מרבה בשיעורים, which is prohibited.

תוספות will now prove this point:

- כדמוכח בפרק הדר (עירובין דף סח,א) ההוא ינוקא דאשתפיך חמימיה אתו לקמיה דרבא As is evident from the פרק הדר מרא; which states: 'There was this baby whose hot water spilled out, they came before דבא to ask him if they are permitted to heat more water on שבת

אמר להו לשיילו לאימיה אי צריכה ניחיימו ליה אגב אימיה - answered them: 'ask the baby's mother, if she needs any hot water for

_

דף סד,א ב

² This however is not conclusive proof. One may say the opposite. The אמרא wanted to inform us that this case of "שוב א"י is also considered a sufficient מותר מותר אמירה לעכו"ם. It would certainly be מותר offers an additional proof.

herself, we will warm up water for the baby on account of his mother",3. This concludes the quote from the גמרא.

תוספות will proceed now with his proof that תוספות במקום במקום אמירה לעכו"ם אמירה לעכו"ם אסור is אסור.

ולכאורה משמע דביום המילה היה שהיו צריכין לחממו כדי למולו - It is seemingly apparent that this story happened on the day when this baby was to receive his 4 ברית מילה; they needed to heat the water in order to circumcise him 6 -

- דאי לאחר המילה מסוכן הוא ובלא אימיה מחללין עליו שבת he is considered in danger of this happened after the baby was נמול, he is considered in danger of losing his life and without his mother needing hot water, we desecrate the מצוה for the baby. We have established that this water was to be heated for a מצות מילה מילה מילה.

will now prove that the entire discussion there was concerning whether a גוי can heat the water.

יעל ידי עובד כוכבים איירי התם כדפירש שם בקונטרס וכן פירש רבינו חננאל - The discussion there was concerning heating the water through a גוי as explained there There was never any thought that a ישראל should be permitted to heat water on שבת for [the mother or for] a ברית, and the ד"ה also explains it in the same manner; that it was performed by a - גוי

כדאמרינן בפרק מפנין (שבת קכט,א) דחיה משבעה עד שלשים - As the גמרא says in פרק מפנין that a birthing mother; after seven days from giving birth until thirty days from after giving birth -

אפילו אמרה צריכה אני אין מחללין עליה את השבת -Even if she says I need something which would require חילול שבת we are not מהלל שבת for her sake even though she asks for it⁹. At that time we consider her not to be in any danger. On the day of the מילה (the eighth day from birth), the mother is past the seven day limit; how can אגב say that we will heat the water for the child אגב אימיה

³ The various details of this story will become clearer (!) with the continuation of this תוספות.

⁴ The גמרא does not state so explicitly; תוספות assumes that this is the case. See however later in חוספות that it is not necessarily so.

⁵ It seems that in those days it was standard (medical) procedure to bathe the baby in hot water before the

 $^{^6}$ This is to establish that we are discussing a מלאכה במקום מצוה.

⁷ In the texts of our עירובין it says explicitly 'נכרי'. See there the various commentaries and glosses.

⁸ We are discussing a ברית, meaning that it was the eighth day after the birth; see later footnote # 14.

 $^{^9}$ We may however be מחלל שבת for this woman, who is considered a ע"י עכו"ם. if it is done ע"י, עכו"ם.

Therefore we must say that רבא meant to heat the water for the mother ע"י עכו"ם. The דין is that we may be מחלל שבת ע"י עכו"ם for a חולה שאין בה סכנה; which the mother is considered to be between שבעה ושלשים. We have now established that the water was to be heated ע"י עכו"ם for אגב אימיה Nevertheless the only way רבא permitted it was אגב אימיה since she is considered a חולה שאין בה סכנה. He did not permit it for the baby directly even though it was אמירה לעכו"ם זהולה שאין בה סכנה. This concludes the proof that לצורך מצות מילה sprohibited even לצורך ישוב א"י It is permitted only מצוה. It is permitted only אמירה לעכו"ם

תוספות anticipates a contradiction to the assumption that concerning a שבעה from שבעה onwards, the אין מחללין עליה את השבת ז דין

יהא דאמר בסוף מפנין עד מתי פתיחת הקבר אביי (משמיה דרב יהודה) אמר שלשה. And concerning that which the גמרא says in the end of פרק יפרק 'Until when is the womb considered open? אביי (in the name of רב יהודה 'says up to three days -

ורבא משמיה דרב יהודה אמר ז׳ ואמרי לה ל׳ -

And רבא in the name of ר"י says up to seven days and others say up to thirty days. One may think that they are discussing the time we are still permitted to be מסוכנת for the היה; namely as long as the פתוח ; she is still considered a מסוכנת שבת מחלל שבת מחלל שבת מחלל שבת מחלל שבת שבר לה ל" we were to assume that אמרי לה שבת אמרי לה אמרי לה שבת אמרי לה שבת אגב אימיה then perhaps he was permitting even a מחלל שבת אגב אימיה to be ישראל מחלל שבת אגב אימיה and not ישראל concerning מחלל שבת אמירה לעכו"ם במקום מצוה אמירה לעכו"ם .

תוספות rejects this argument:

- לא לחלל עליה שבת קאמרי ופליגי אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי They were not discussing and therefore arguing concerning הילול שבת for this woman; rather, each one is saying something unique, and there is no argument -

וכולהו סבירא להו כנהרדעי דאמרי חיה ג' שבעה שלשים -

And the three of them agree with the נהרדעי who maintain that a היה goes through three stages of recuperation at three, seven, and thirty days respectively¹³. The previous three אמוראים were each referring to a different stage of her

_

 $^{^{10}}$ Even though extra water was added for the child, nevertheless (since [adding] is only אסור, it is permitted. This will be discussed later in this תוספות.

¹¹ The gloss omits this.

¹² Even though ז' said משמיה דר"י (only) until ז', nevertheless, we can say that he was merely quoting ר"י and not necessarily voicing his own opinion.

¹³ The מחלל שבת state that concerning a חיה the first three days we are מחלל שבת for her even if she claims she does not require it, up to seven days we are מחלל שבת if she claims she requires it, up to thirty days we are

recuperation, and the different level of חילול שבת permitted at that time.

anticipates another challenge to his proof.

And we would be hard pressed to say that we require full twenty four hour periods in respect to the three, seven, and thirty day ruling and this story took place within seven full days from the time of birth. Were we to accept that this is indeed so, then we may argue that רבא permitted the heating of the water for the mother ע"י ישראל, for it is possible that a ברית מילה take place before seven full days pass from the time of birth. Therefore it would be permitted to heat the water for the mother ע"י ישראל if she says צריכה אני if she says צריכה אני would invalidate חוספות proof. אוני ישראל די ישראל to say that we can be מחלל שבת מחלל שבת מחלל שבת to say that we can be דוחק to say that we can be oup to seven complete days from the time of birth. Rather we allow for only seven (regular) days, no matter when they start. If it is the eighth day for the baby it is the eighth day for the mother as well.

תוספות fends off another possible objection.

הא דאמר התם לעיל באידך ינוקא דאישתפך חמימיה -And that which the גמרא there in פרק הדר said previously concerning another child whose hot water spilled out -

רבה כוכבים - ומוקי לה על ידי עובד כוכבים 16 ומוקי לה על ידי עובד כוכבים - And רבה said to them: 'let them bring hot water for him from my house' and the אמרא establishes that רבא should bring the hot water from his house. עירובי חצרות and the child lived in the same חצר, however no עירובי חצרות were made, thereby carrying from רבא to the baby's house was prohibited. We see that we permit אמירה לעכו"ם במקום מצוה אמירה לעכו"ם במקום מצוה.

מוספות answers:

רדאי איסורא דרבנן שרי בחצר שלא עירבו לצורך מילה - A Rabbinic prohibition is certainly permitted to be transgressed for the purpose of איסור, through אמירה לעכו"ם in a courtyard where an עירוב was not made. Carrying in such a איסור דרבנן is only an איסור לעכו"ם, and that is permitted through אמירה לעכו"ם.

מחלל שבת only through a גוי.

¹⁴ If the baby was born Sunday late afternoon and the ברית is performed Sunday morning, seven full days have not passed yet. See footnote # 8.

¹⁵ Or perhaps it is a דוחק to say that (in addition [to this novel ruling]) this particular story took place before seven full days passed. The גמרא should have made some mention of it; so as not to mislead us.

 $^{^{16}}$ The ב"ח amends the text to read ביתאי as it is written in עירובין סז,ב.

אבל איסור דאורייתא כגון לחמם לו חמים אסור -

However, to transgress a תורה prohibition, for instance to heat hot water for the child; that is prohibited even when asking a מלאכה.

From תוספות previous answer it may seem that we may transgress an איסור דרבנן through איסור דרבנן if it is אמירה לעכו"ם. However, תוספות will qualify that

רמלית - היתר לומר לעובד כוכבים להביא ספר בשבת דרך כרמלית היתר לומר לעובד כוכבים להביא ספר בשבת דרך כרמלית. One should not derive from the previous גמרא, permission to tell a גוי to bring a תורה scroll on שבת, whereby the גוי will be required to pass through לצורך במלית. The איסור דרבנן is only an איסור דרבנן. The תורה is being carried לצורך, so the people could hear the reading of the תורה. Following the previous discussion one may surmise that we are permitted to tell the גוי to bring the תורה לעכו"ם איסור דרבנן is do אמירה לעכו"ם איסור במקום מצוה שפרח במקום מצוה However, במקום מצוה says that it is not so.

דלא דמי משום דמילה דהיא גופה דחיא שבת התירו -

For they are not alike; we cannot compare the case of מילה to the case of ספר תורה, for only by מילה, which it (מילה) itself pushes away ¹⁷, did they permit אמירה לעכו"ם במקום מצוה. However, other מצות such as אסור אפילו במקום אסור אפילו במקום וא אסור אפילו במקום וא אסור אפילו במקום אמירה לעכו"ם לעכו"ם. דוחה שבת these types of מצות.

In conclusion: תוספות is of the opinion that לצורך באיסורי דאורייתא is אסירה לעכו"ם באיסור דאורייתא is חוספות is of the opinion that מצוה איסורי דרבנן איסורי דרבנן איי מצות מצות וif it is מצוה a לצורך is איסורי דרבנן איי מצות מילה that it itself is מצות מצות לצורך is that it itself is מצות מילה however, מצות לצורך, even באיסורי דרבנן is that דין is that אמירה לעכו"ם איירה איירה לעכו"ם איירה א

תוספות will now bring a dissenting opinion

ימיהו בהלכות גדולות משמע דאפילו איסורא דאורייתא שרי - ומיהו בהלכות משמע דאפילו איסורא איסורא that it is permitted to transgress even an איסור -

על ידי עובד כוכבים לצורך מילה -

through a גוי, for the purpose of 19 מילה.

שפירש דליתו מתוך ביתא דרך רשות הרבים -For he interprets what רבה said 'that they should bring it from the house' that means that the גוי should bring the hot water by way of the רה"ר.

 $^{^{17}}$ One is allowed to be שבת on שבת even though he is being עובר איסורי דאורייתא.

¹⁸ The בעל הלכות גדולות is usually identified with either רבי שמעון קיירא (מתקופת הגאונים) or (בי שמעון קיירא (מתקופת הגאונים).

¹⁹ See footnote # 2.

Carrying in a הה"ר is an איסור תורה and nevertheless the בה"ג permits it ע"י עכו"ם since it is לצורך מצות מילה.

לפי זה הא דקאמר נחים ליה אגב אימיה נוקמה תוך ז' ואמרה צריכה אני -According to this view that מותר araba באיסור is אמירה לעכו"ם במקום even באיסור דאורייתא, then that which רבא said in the case of the other ינוקא, 'heat the water for him on account of his mother', we will need to establish that it took place within seven days from the birth (it has nothing to do with 20 מילה), and she said: 'I need the hot water' -

שמחללין עליה שבת -

For we desecrate the שבת on her behalf, even through a Jew, since it is within the seven days and she says צריכה אני. If the child would have needed the water for the מילה, then according to the בה"ג we would be permitted to heat the water for the child directly ע"י עכו"ם, and רבא would not have said to warm it אגב אימיה. The אגב maintains that אמירה לעכו"ם is מותר לצורך מצוה even by an איסור דאורייתא. The reason רבא said to warm it through his mother, is because there was no מצות מילה involved. This episode took place during the seven days (after the three days) after birth, wherein if the woman says צריכה אני we are מחלל שבת (even²¹) through a 22 ישראלי.

It seems that according to the בה"ג, in the story of ניחום ליה אגב אמיה, the water may have been heated either through a ישראל or (להבדיל) a תוספות. גוי takes issue with the option (according to the בה"ג) that the water was warmed by a ישראל for the mother who needed it, and incidentally given to the child as well.

ונראה דלא יתכן לומר דנחים ליה על ידי ישראל -

However²³ it seems that it is not correct to say that it was warmed for the child through a Jew -

דעל ידי ישראל היה אסור להרבות בשביל קטן כדאמר בפרק קמא דחולין (דף טו,ב) -For it would be prohibited for a Jew to add water for the child, in addition to the water he is heating for the mother as the גמרא says in the - חולין of פרק

²⁰ This (following) interpretation follows the פירוש of the תוספות הרא"ש who states explicitly that (according to the מהר"ם שי"ף. See also תוספות ב"ק דף פ,ב ד"ה תוספות ב"ק. [Many commentaries (see מהר"ם שי"ף), however, interpret the בר"ג to mean that it was מילה and it was ע"י ישראל und it was ברית מילה took place תוך ז' refuted earlier (see footnote # 14), to be the תוספות that תוספות refuted earlier (see footnote # 14), to be the פשט. Their view will be presented in the italicized footnotes.]

²¹ It is possible however that the water was actually heated by a גוי.

²² If we assume that it was heated by a ישראל, then the בה"ג will not be מס' עירובין חו גורס: 'נכרי'.

²³ [According to the 'commentaries' mentioned in footnote # 20, this 'ונראה וכר' is coming to refute the בה"ג entirely, since according to these 'commentaries' the בה"ג is discussing heating only by a מישראל.]

המבשל לחולה בשבת אסור לבריא גזירה שמא ירבה בשבילו -

If one cooks for a sick person²⁴ on שבת, a healthy person is prohibited from eating any of the leftover food that was cooked on שבת; it is a decree that if he is allowed to eat the leftovers, perhaps he will add extra food for him²⁵. We see from that גמרא that even though we are permitted to cook for the חולה nevertheless it is אסור to add more food to the pot than the חולה needs. It is also אסור for the ישראל to eat any of the leftovers. Here also, even though a ישראל way heat water for the mother because she says צריכה אני however he may only heat sufficient water for her needs but not for the needs of the baby who is in no חכנה.

אבל על ידי עובד כוכבים ניחא דשרי להרבות -

However, if it was heated by a תוספות interprets it in his explanation) it is acceptable, for he is permitted to add more for the child²⁶. The גוי may cook as much as he wishes regardless whether the woman requires the total amount being heated or not. Therefore it is preferable to interpret the בה"ג בו" that it was heated ע"י גוי.

In summation: even according to the בה"ג we need to say that when רבא permitted to warm the water מותר להרבות אגב אמ"י and that is why it was מותר להרבות להרבות ש"י and that it is שיטה also agrees according to his own מותר להרבות ע"י גוי גוי גוי גוי לה אגב אימיה that it is מותר להרבות ע"י גוי ליה אגב אימיה sor the child. אגב אימיה אגב אימיה אגב אימיה אגב אימיה פוחדים ליה אגב אימיה אגב אימים אונים אונים אגב אימים אגב אימים אגב אימים אונים אוני

תוספות will now make a possible distinction between the תוספות to be מרבה אגב מרבה אימיה to the אימיה to be מרבה אגב אימיה מרבה אימיה. 27

ושמא דוקא לצורך המילה הוא דשרי -

And perhaps the 28 גוי is permitted to add water for the child only when it is necessary for the ברית מילה, as the episode is according to חוספות that the water was needed to perform the מילה.

אבל לצורך דבר אחר אפילו על ידי עובד כוכבים אסור להרבות -However, for other needs; not for מילה as the בה"ג defines the episode, even

_

 $^{^{24}}$ We are discussing a חולה שיש בו סכנה for whom it is permitted to be מחלל שבת.

²⁵ There is a מנחות סד,א מחלוקת concerning 'מרבה בשיעורים'. According to the תוספות (and תוספות in מנחות סד,א (and מנחות סד,א) it is אסור מדרבנן. According to the אסור מה"ת See the following footnote # 26.

²⁶ See the previous footnote # 25. According to the רשב"א we can say that in this case (לצורך מילה) they were not גוזר. The ע"י נכרי explains that במקום חולי it is done ע"י נכרי. Therefore he may be מרבה [The may follow either explanation according to the 'commentaries'.] According to the interpretation presented herein, however, the בה"ג would seemingly need to follow the explanation of the ר"ן, since the במקום מצוה is not discussing a case of במקום מצוה.

²⁸ [According to the 'commentaries', it may even be ע"י ישראל. See previous footnote #27.]

if it is performed by a גוי it is forbidden to add additional work to what was initially permitted for a sick person²⁹. The difficulty remains according to the בה"ג as follows: If it was לצורך המילה why was it necessary to heat it אגב אמיה. If it was not לצורך המילה then how do we know that (even) a גוי is permitted to מרבה במלאכה in a case where it is מרבה במלאכה? 30

תוספות quotes some גמרות which seem to contradict the previous conclusion that a ישראל certainly may not add more (work) than is initially required.

והא דתנן בפרק ב' דביצה (דף כא,ב) לא יחם אדם חמין לרגליו אלא אם כן ראויין לשתיה- And concerning that which we learnt in a מסכת in the second מסכת of סכת of ביצה, 'a person should not heat water to wash his feet unless the water is fit for drinking³¹.' One may heat water on יום טוב for the purpose of eating (לפש לצורך אוכל). One may not heat water just for washing one's feet. If however the water is fit for drinking we consider it as if he is heating (some of) it for drinking and the remainder will be for washing. This seems to contradict our previous conclusion that one is permitted to do מלאכה only to the degree that it is necessary.

An additional seeming contradiction:

יאמרינן נמי בגמרא דביצה (דף יז,א) ממלאה אשה קדירה בשר - אמרינן נמי בגמרא דביצה (דף יז,א) ממלאה אשה קדירה בשר - also says in מסכת ביצה, 'a woman may fill a kettle with meat -

אף על פי שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת -

even though she only needs one piece.' Again we see that one may do more מלאכה than is needed.

A similar contradictory statement in the same ברייתא:

רכן ממלא נחתום חבית של מים אף על פי שאינו צריך אלא לקיתון אחד - אר ממלא נחתום חבית של מים אף על פי שאינו צריך אלא לקיתון אחד - And similarly the גמרא says, a baker may fill a barrel with hot water even though he only needs one jug for baking. We see that one may add to a permitted מלאכה and (seemingly) it is not מרבה בשיעורים who is being מרבה בשיעורים. לצורך מצוה.

חוספות offers one answer for these seemingly contradictory statements.

משום שמחת יום טוב התירו חכמים להרבות:

2

²⁹ Perhaps תוספות does not accept the explanations of the רשב"א and maintains that since it is אסור to be אסור (even מרבה (מדרבנן), then this איסור extends to אמירה לעכו"ם as well, if it is שלא לצורך מצוה.

³⁰ This cannot be construed as a refutation of the בה"ג. We do not know specifically that מרבה בשיעורים ע"י is אסור שלא לצורך מצוה is.

³¹ This is שיטת ב"ש However ב"ה permit it.

on account of the joy 32 of 33 יו"ט the הכמים permitted 34 to add more than is required for one's needs 35 .

SUMMARY

THINKING IT OVER

Where would there be more reason to be מתיר מרבה מחבה a) a ישראל מרבה מצוה or b) a גוי שלא במקום מצוה?

 35 According to the ר"ן the fact that יו"ט מרבה בשיעורים, it is permissible to be היתר, מרבה מרבה, it is permissible to be מרבה.

³² Washing the feet may be considered שמחת יו"ט explains that the case of אשה are also considered יו"ט what will be tomorrow.

³³ This may be considered לצורך מצוה. [According to the 'commentaries, this may justify what חוספות previously said that according to the בה"ג one may be מרבה בשיעורים even ע"י ישראל if it is לצורך מצוה.]

³⁴ From these words one may infer that חוספות maintains that מרבה בשיעורים is only an איסור דרבנן.